



Vlaanderen
is landbouw & visserij

SPERMACENTRA VARKENS

Jaarrapport 2020

**DEPARTEMENT
LANDBOUW
& VISSERIJ**

www.vlaanderen.be/landbouw



JAARRAPORT
SPERMACENTRA
VARKENS

Jaarrapport 2020



DEPARTEMENT LANDBOUW & VISSERIJ

Samenstelling

Departement Landbouw en Visserij

Auteurs

Eveline De Vidts, Deskundige Kwaliteit Dier
Sarah Samyn, Beleidsraadgever Kwaliteit Dier

Datum

Oktober 2021

Verantwoordelijke uitgever

Patricia De Clercq, secretaris-generaal

Lay-out

Departement Landbouw en Visserij

Aansprakelijkheidsbeperking

Dit rapport werd door het Vlaams Gewest met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt echter geen enkele garantie gegeven over de juistheid of de volledigheid van de informatie in deze brochure. De gebruiker van deze brochure ziet af van elke klacht tegen het Vlaams Gewest of zijn ambtenaren, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van de via deze brochure beschikbaar gestelde informatie.

In geen geval zal het Vlaams Gewest of zijn ambtenaren aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van de via deze brochure beschikbaar gestelde informatie.

INHOUD

1	Inleiding	1
2	Spermacentra in Vlaanderen	1
3	Evolutie stapel donorberen	3
3.1	Aantal eindberen	5
3.2	Aantal zeugenlijnberen	7
4	Productie, aankoop en gebruik van dosissen	8
4.1	Resultaten over alle beren	8
4.1.1	Productie	8
4.1.2	Aankoop buitenland	10
4.1.3	Verkoop en gebruik op eigen bedrijf	11
4.2	Resultaten over de eindberen	12
4.2.1	Productie	12
4.2.2	Aankoop buitenland	14
4.2.3	Verkoop en gebruik op eigen bedrijf	15
4.3	Resultaten over de zeugenlijnberen	15
4.3.1	Productie	15
4.3.2	Aankoop buitenland	17
4.3.3	Verkoop en gebruik op eigen bedrijf	18
5	Belang van spermacentra voor de Vlaamse varkenshouderij	20
6	Rol van het Departement Landbouw en Visserij	22
7	Besluit: algemene tendensen	23
	Bijlagen	25
	Geografische spreiding van de erkende win- en opslagcentra van varkenssperma	25
	Figurenlijst	26
	Tabellenlijst	27

bijhouden, een catalogus ter beschikking stellen van de kopers en hen op verzoek de nodige zoötechnische certificaten bezorgen. Vanwege het recht op privacy zijn er geen afzonderlijke cijfers vermeld over dit centrum.

De geografische spreiding van de wincentra volgens provincie is weergegeven in tabel 1. Ongeveer één op twee actieve centra is gelegen in West-Vlaanderen. De overige centra zijn verdeeld over de rest van Vlaanderen. Oost-Vlaanderen telt 5 centra, Antwerpen 4, Vlaams-Brabant 1 en Limburg 2.

De geografische spreiding van de erkende centra is opgenomen in de bijlage bij dit rapport. De actuele lijst van erkende win- en opslagcentra van varkenssperma is terug te vinden op <https://lv.vlaanderen.be/nl/dier/varkens/voortplantingstechnieken>.

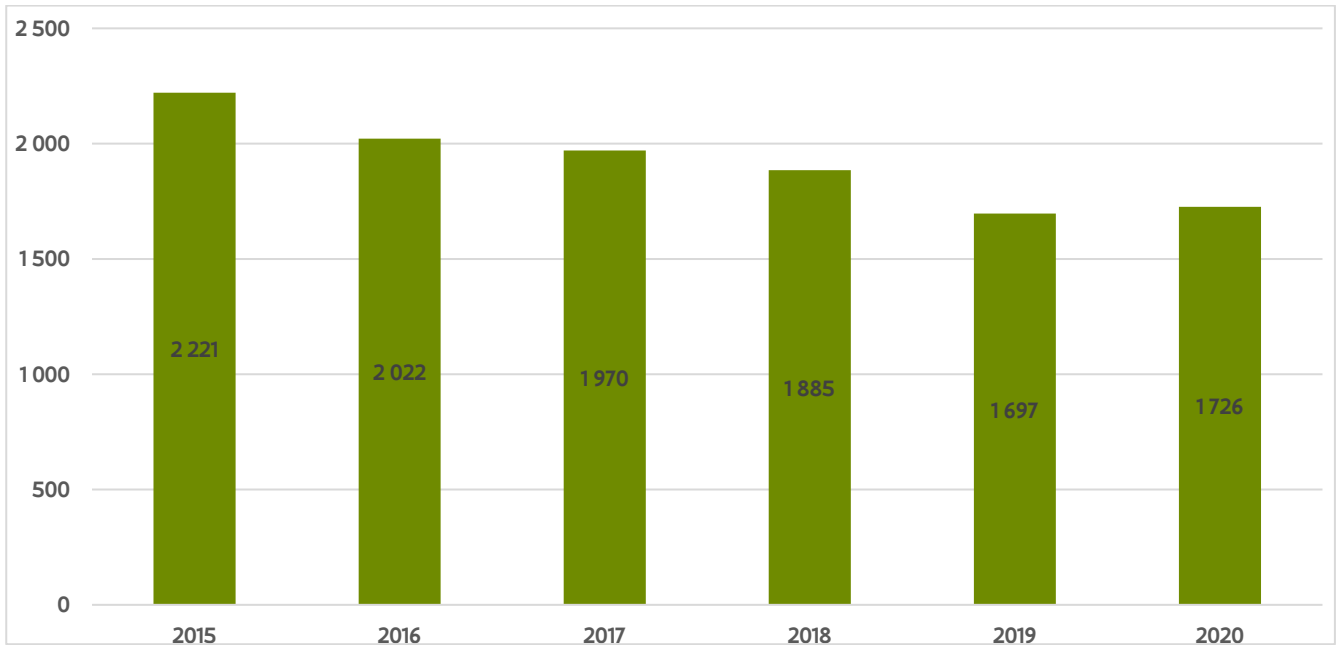
Provincie	Gemiddeld aantal beren per centrum	Aantal centra	%	Aantal beren	%
Antwerpen	64	4	17%	256	15%
Limburg	48	2	9%	95	6%
Oost-Vlaanderen	52	5	22%	260	15%
Vlaams-Brabant	3	1	4%	3	0%
West-Vlaanderen	101	11	48%	1 112	64%
Totaal	75	23	100%	1 726	100%

Tabel 1: Aantal en procentuele verdeling van de actieve wincentra en beren per provincie

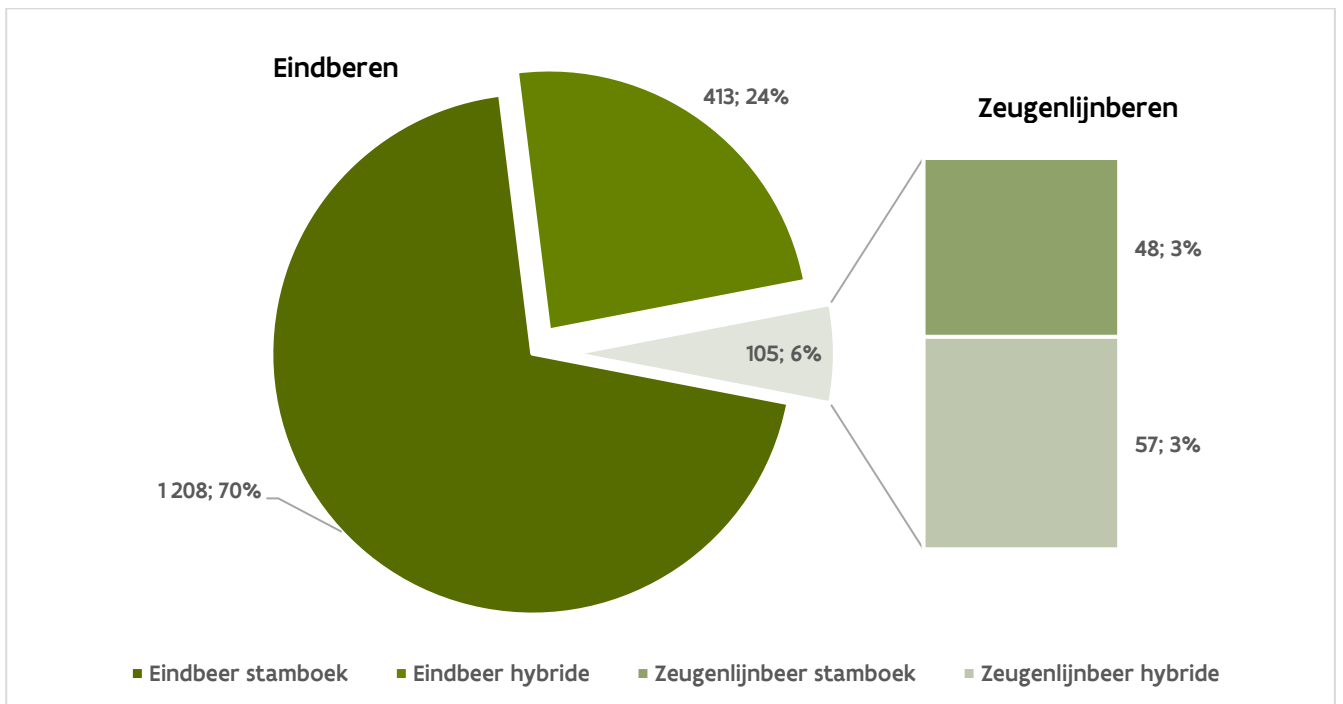
Het aantal beren op een centrum varieert voortdurend door de aankoop en opruiming van beren. Het aantal door de centra opgegeven beren op 31 december 2020 geeft een momentopname van de bezetting. De beren opgenomen in dit rapport zijn actieve donorberen. Quarantaineberen zijn niet meegeteld. Eind december 2020 waren er 1.726 beren aanwezig in de centra, 29 meer dan het jaar voordien of +2%. Het gemiddeld aantal beren per centrum is ongeveer gelijk gebleven van 74 in 2019 naar 75 in 2020. Het gemiddeld aantal beren per centrum is in alle provincies ongeveer gelijk gebleven of licht gestegen.

Het aantal centra, het totale aantal beren en het gemiddelde aantal beren per centrum volgens capaciteit van het centrum, is weergegeven in tabel 2. Het totale aantal beren in de centra is gedaald van 1.885 eind 2018 naar 1.726 eind 2020. Een afname van 8,4% op 2 jaar tijd. Deze afname is kleiner dan de afname tussen 2017 en 2019, waar die 13,9% op 2 jaar tijd bedroeg. Toch ligt het totale aantal beren op de centra in Vlaanderen eind 2020 hoger dan eind 2019. Ten opzichte van eind 2019 is er 1 centrum verhuisd van de categorie 100-124 beren naar de categorie >125-beren. De overige centra blijven in dezelfde capaciteits-categorie ingedeeld als eind 2019.

In figuur 1 is de evolutie van het aantal beren in de spermacentra voor varkens weergegeven. Sinds 2015 neemt het aantal beren af. In 2020 zien we echter een lichte stijging van het aantal donorberen van 1,7%.



Figuur 1. Evolutie van het aantal beren vanaf 2015 tot 2020

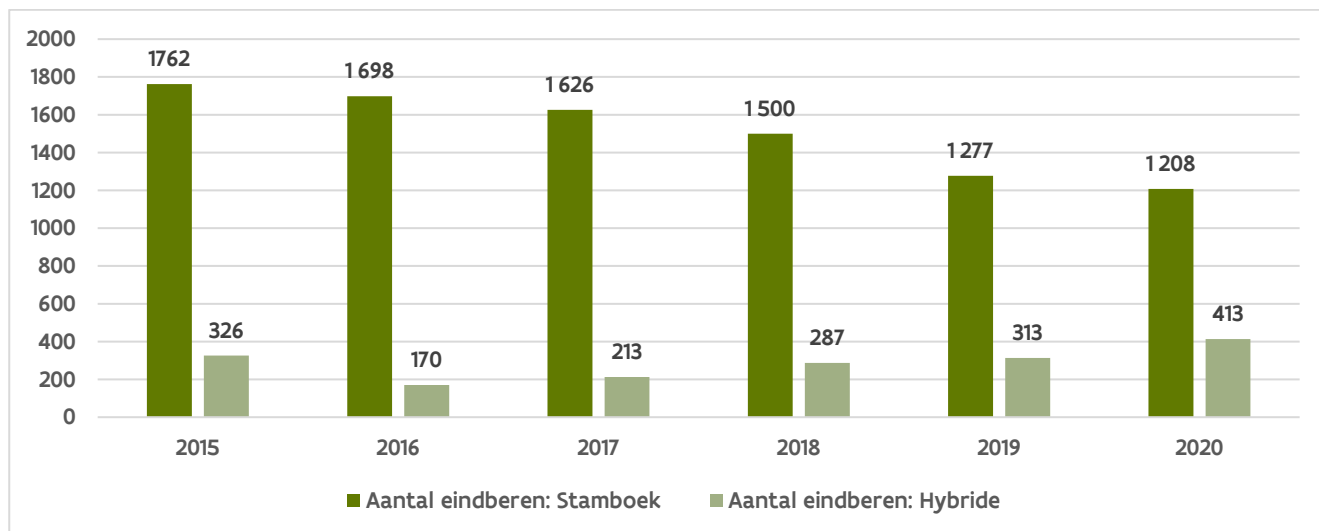


Figuur 2. Verdeling van de beren (eindbeer en zeugenlijnbeer) volgens stamboek en fokregister (hybride)

Figuur 2 geeft de verdeling van de beren volgens stamboek of fokregister (=hybride) weer van de totale berenpopulatie eindberen en zeugenlijnberen. De groep eindberen vertegenwoordigt 94% van de beren, dit betreft hetzelfde percentage als eind 2019. Er is wel een verschuiving op te merken van eindberen ingeschreven in een stamboek naar eindberen ingeschreven in een fokregister (=hybride).

3.1 AANTAL EINDBEREN

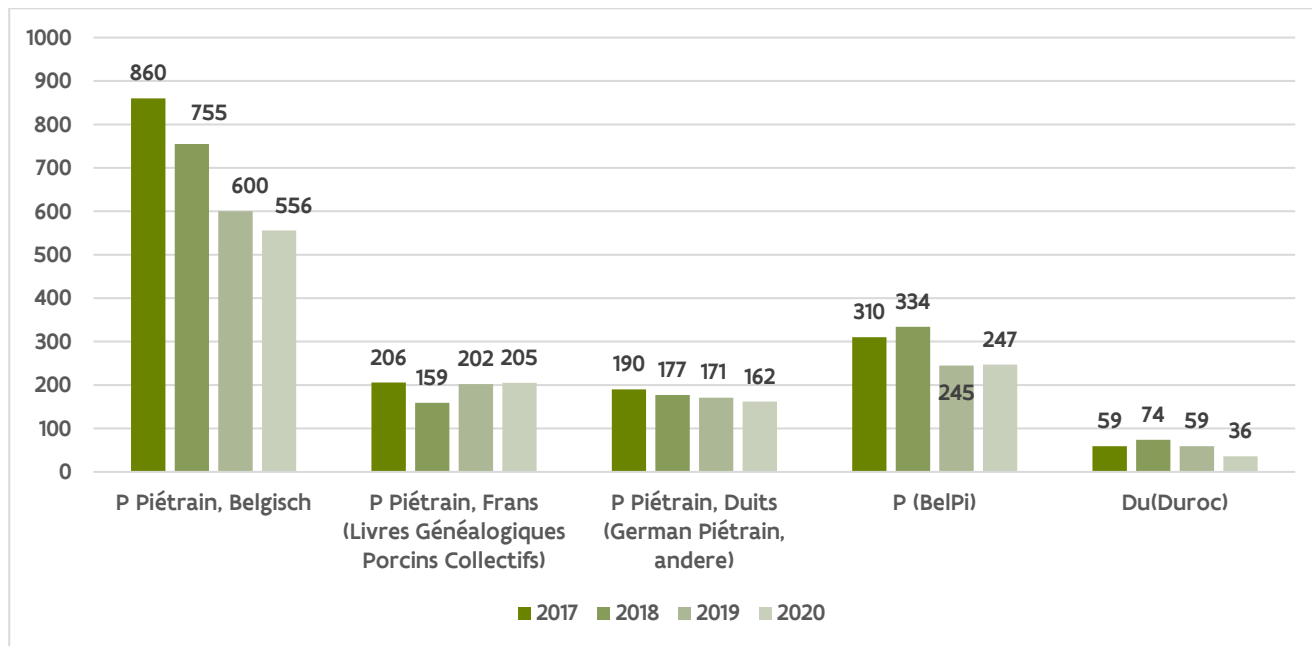
In figuur 3 ziet u het aantal eindberen stamboek en hybride van 2015 tot 2020. Eind 2020 waren er in totaal 1.621 eindberen aanwezig op de spermacentra, dit zijn er 31 of 2% meer dan in 2019. Het aantal eindberen dat is ingeschreven in een stamboek bedraagt 1.208, dit zijn er 69 of 5,4% minder dan het jaar voordien. Het aantal hybride eindberen dat aanwezig is op de centra bedraagt eind 2020, 413. Dit zijn er 100 of 32% meer dan eind 2019. Volledigheidshalve wordt aangestipt dat eindberen uit de Franse fokprogramma's van Axiom en Nucleus ingedeeld worden bij de hybride eindberen. De eindberen met een certificaat dat werd afgeleverd door Livres Généalogiques Porcines Collectifs, worden ingedeeld bij de stamboekberen.



Figuur 3. Evolutie aantal eindberen stamboek en hybride van 2015 tot 2020

De eindberen zijn voornamelijk stamboekberen van het ras Piétrain: 556 zijn ingeschreven bij een Belgisch stamboek (VPF of AWE), 247 bij een Nederlands stamboek (Topigs - BelPi), 162 bij een Duits en 205 bij een Frans stamboek. De eindberen van het Nederlandse stamboek (TOPIGS–BelPi) zijn van Belgische origine en werden tot begin 2015 ingeschreven in het Vlaams Varkensstamboek, de voorganger van VPF. Daarnaast zijn er nog 36 beren van het ras Duroc.

In figuur 4 ziet u de evolutie van 2017 tot 2020 van het aantal Piétrain beren dat ingeschreven is in een Belgisch stamboek. Tussen 2017 en 2020 is het aandeel Belgische Piétrain beren afgenomen van 61,8% (860 op 1626) in 2017 naar 50,3% in 2018, 47% in 2019 en 46% (556 op 1208) in 2020. Het aantal Piétrain beren dat ingeschreven is in een Duits stamboek is licht gedaald ten opzichte van 2019. Het aantal Franse en Nederlandse (BelPi) Piétrainberen is licht toegenomen ten opzichte van 2019.



Figuur 4. Evolutie van het aantal Piétrain beren ingeschreven in een Belgisch, Frans, Duits of Nederlands stamboek en het aantal Duroc-beren in de periode 2017 tot en met 2020

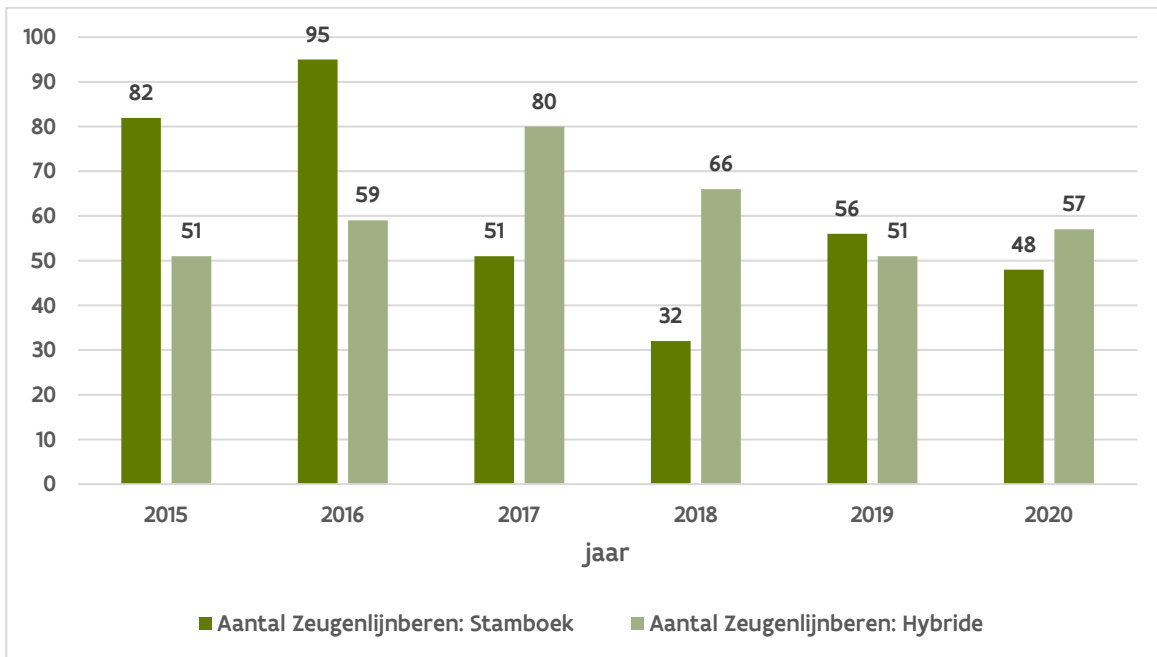
De 413 hybride eindberen zijn onder te verdelen in RA-SE Genetics (84 beren), PIC en BHZP (185 beren), Topigs (47 beren), Axiom/Nucleus (36) en Hypor (59 beren). Daarnaast zijn er ook 2 Berkshire beren aanwezig op de spermacentra in Vlaanderen.

3.2 AANTAL ZEUGENLIJNBEREN

De groep van 105 zeugenlijnberen vertegenwoordigt 6% van de berenstapel.

Het aantal zeugenlijnberen dat is ingeschreven in een stamboek daalt van 56 zeugenlijnberen in 2019 naar 48 zeugenlijnberen in 2020. Het aantal hybride zeugenlijnberen stijgt van 51 in 2019 naar 57 in 2020.

In figuur 5 ziet u de evolutie van het aantal stamboek zeugenlijnberen en het aantal hybride zeugenlijnberen.



Figuur 5. Evolutie van het aantal zeugenlijnberen stamboek en hybride van 2015 tot 2020

4 PRODUCTIE, AANKOOP EN GEBRUIK VAN DOSISSEN

In dit hoofdstuk worden eerst de globale gegevens over de productie, de aankoop en het gebruik behandeld voor alle types donorberen. Deze gegevens worden daarna afzonderlijk besproken voor de groep eindberen en de groep zeugenlijnberen.

4.1 RESULTATEN OVER ALLE BEREN

4.1.1 Productie

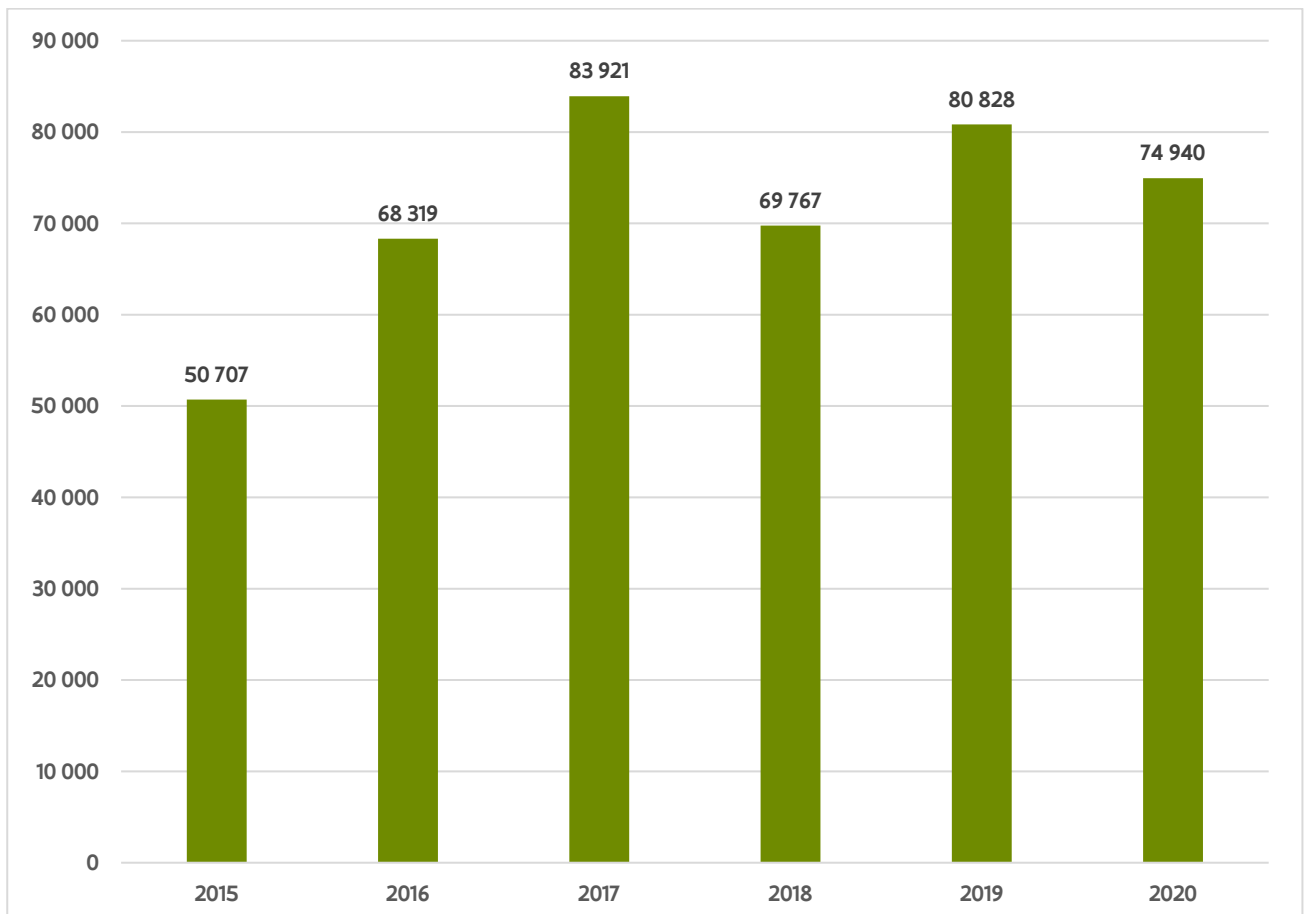
De cijfers in tabel 3 geven het aantal dosissen weer van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2020, verdeeld volgens ras of hybride.

Naam ras of hybride	Geproduceerd	Verkoop in binnenland	Verkoop in buitenland	Gebruik op eigen bedrijf	Aankoop in buitenland
Eindberen Piétrain Belgisch	691 275	638 807	1 124	3 249	0
Eindberen Piétrain Frans	238 003	220 691	0	0	0
Eindberen Piétrain Nederlands	328 529	293 199	2 280	850	0
Eindberen Piétrain Duits	248 726	224 384	9 201	0	105
Eindberen Andere (Duroc, BL, andere)	50 719	36 643	366	2 368	0
Eindberen Hybriden	530 418	512 875	2 540	8 120	44 493
<i>Eindberen subtotaal</i>	2 087 670	1 926 599	15 511	14 587	44 598
Zeugenlijnberen L (Large White)	8 160	2 660	0	2 980	0
Zeugenlijnberen C (Engels Landras)	300	221	0	0	0
Zeugenlijnberen D (Duits Landras)	3 500	2 572	266	0	0
Zeugenlijnberen I/O/E (Fins/Noors/Deens-Landras)	4 375	2 372	0	654	0
Zeugenlijnberen X/Y (Belgisch Landras stressneg.)	1 750	1 413	0	0	0
Zeugenlijnberen N (Nederlands Landras)	450	320	0	0	0
Zeugenlijnberen R (Frans Landras)	2 713	1 264	0	0	0
Zeugenlijnberen K (Oostenrijks Landras)	0	0	0	0	0
Zeugenlijnberen Andere landras	3 000	1 647	175	0	0
Zeugenlijnberen Hybriden	45 564	32 826	24	0	30 342
<i>Zeugenlijnberen subtotaal</i>	69 812	45 295	465	3 634	30 342
Totaal	2 157 482	1 971 894	15 976	18 221	74 940

Tabel 3: Overzicht van de productie, verkoop, eigen gebruik en aankoop uit het buitenland (aantal dosissen)

4.1.2 Aankoop buitenland

Met 74.940 dosissen in het buitenland aangekocht sperma werd in 2020 een daling van 5.888 dosissen of 7,3% genoteerd ten opzichte van 2019 met een aankoop van 80.828 dosissen in het buitenland. Het betreft vooral sperma van PIC-eindberen en in mindere mate PIC-zeugenlijnberen, alsook van Topigs-zeugenlijnberen en Topigs-eindberen. In figuur 7 ziet u de evolutie van de door de erkende centra aangekochte dosissen sperma afkomstig uit het buitenland.

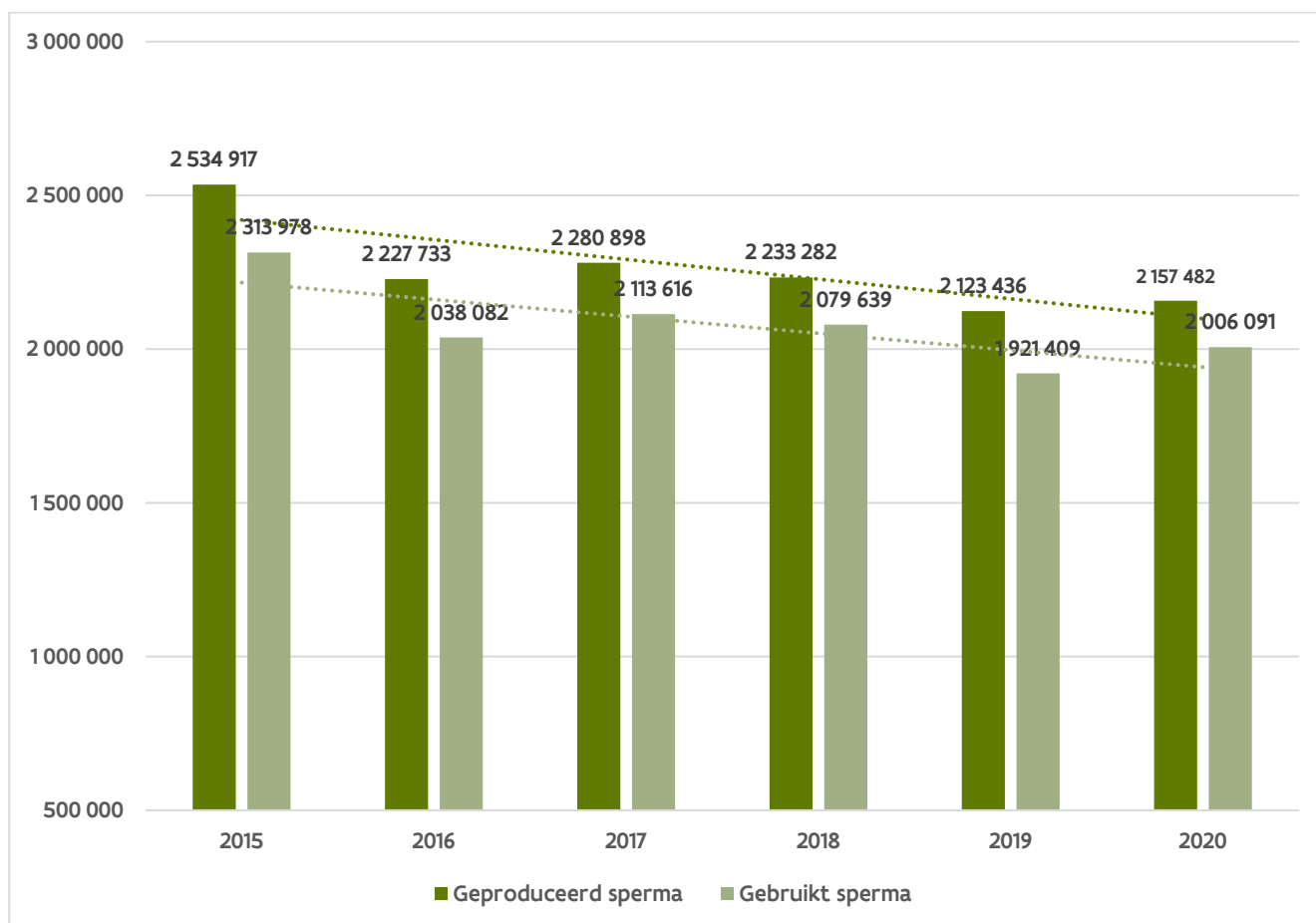


Figuur 7. Evolutie aangekochte dosissen sperma uit het buitenland van 2015 tot 2020

4.1.3 Verkoop en gebruik op eigen bedrijf

In 2020 werden 2.006.091 dosissen sperma verkocht in binnen-en buitenland of gebruikt op het eigen bedrijf.

Figuur 8 toont het verloop van de geproduceerde en gebruikte dosissen sinds 2015.



Figuur 8. Overzicht van dosissen geproduceerd en gebruikt sperma sinds 2015

In 2020 werden 2.006.091 dosissen sperma gebruikt, dit zijn 84.682 dosissen meer dan in 2019. Dat betekent dat het aantal gebruikte dosissen varkenssperma in 2020 met 4,4% is gestegen ten opzichte van 2019.

In 2020 werden 151.391 geproduceerde dosissen sperma niet verkocht of gebruikt, wat neerkomt op een effectief gebruik van 93%. Dit is een stijging ten opzichte van 2019 (90,5%) en komt overeen met het effectieve gebruik in 2018.

4.2 RESULTATEN OVER DE EINDBEREN

4.2.1 Productie

Het Piétrainras blijft veruit de grootste leverancier van eindbeersperma. Van de 2.087.670 geproduceerde dosissen eindbeersperma zijn er 1.506.533 of 72,2% afkomstig van raszuivere Piétrain-beren. Het betreft Piétrain-beren die ingeschreven zijn in het stamboek van een Belgische, Nederlandse, Franse of Duitse stamboekvereniging.

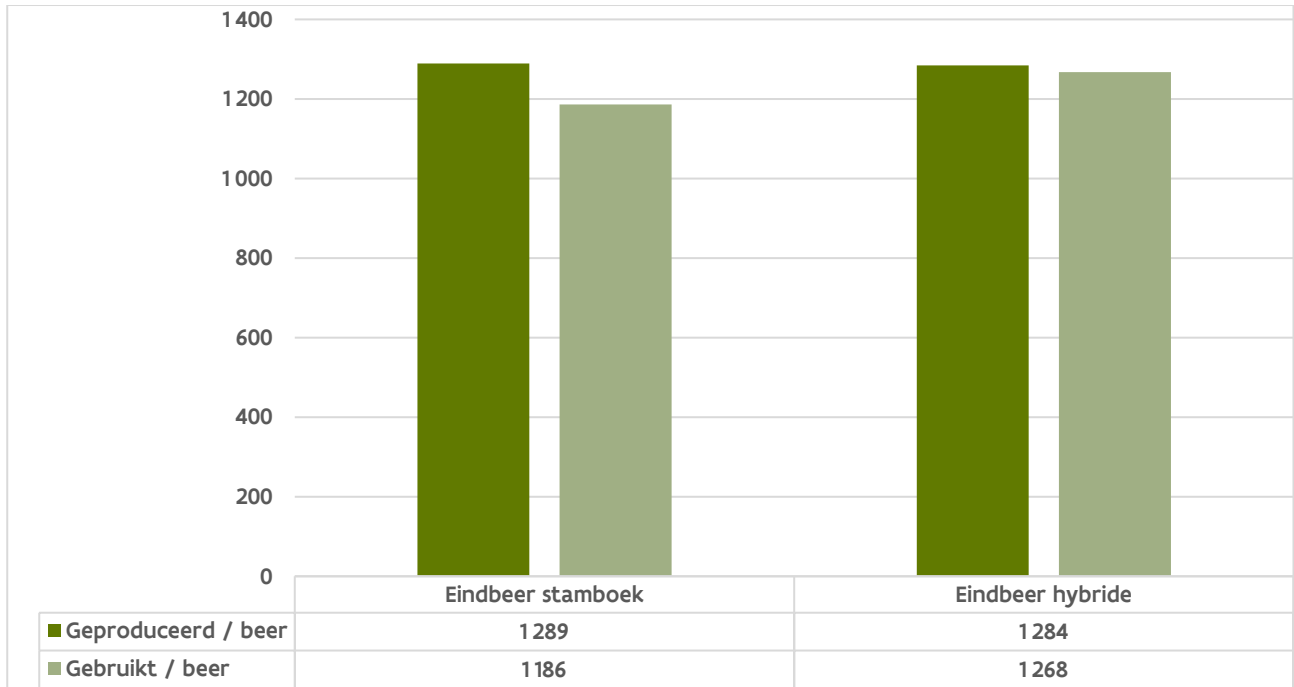
Het totale aandeel geproduceerd P-sperma binnen de productie van eindberensperma is tot 2016 vrij stabiel gebleven, vanaf 2017 is een dalende trend waar te nemen. In tabel 4 is het aantal geproduceerde dosissen P-sperma afkomstig van de groep raszuivere P-donorberen die ingeschreven zijn in het stamboek van een Belgische, Nederlandse, Franse of Duitse stamboekvereniging vergeleken met de totale productie van dosissen eindbeersperma. Zoals reeds opgemerkt in punt 3.1., werd de Franse Piétrain met een certificaat van Les Livres Généalogiques Porcines Collectifs ingedeeld bij de stamboekberen. De eindberen met een certificaat van Axiom of Nucleus worden ingedeeld bij de hybride eindberen, in 2016 en 2017 werden zij ingedeeld bij de stamboekeindberen. De Piétrain-donorberen in het stamboek van de Nederlandse stamboekvereniging zijn afkomstig van P-fokvarkens die in het verleden ingeschreven werden in het Vlaamse varkensstamboek. In de totale productie van eindberensperma zit ook de productie vervat van stamboekberen van andere rassen, voornamelijk Duroc, en van hybride donorberen.

Jaartal	2017		2018		2019		2019	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
P BE	1.055.498	47,8	875.074	40,6	755.476	36,7	691.275	33,1
P FR	240.714	10,9	166.611	7,7	216.809	10,5	238.003	11,4
P DE	239.398	10,8	257.325	11,9	239.751	11,6	248.726	11,9
P NL	365.309	16,6	403.786	18,7	378.931	18,4	328.529	15,7
P alle	1.900.919	86,1	1.702.796	78,9	1.590.967	77,3	1.506.533	72,2
Eindberen	2.207.217	100,0	2.157.693	100,0	2.058.629	100,0	2.087.670	100,0

Tabel 4. Evolutie van aantal en aandeel geproduceerde dosissen P-sperma tov eindberen sperma

Het aantal geproduceerde dosissen Duroc-sperma is afgenomen van 55.317 in 2019 naar 48.405 in 2020. Er is een toename van het aantal geproduceerde dosissen sperma van hybride fokprogramma's, namelijk Ra-Se Genetics-, PIC-, Topigs- en Hypor-sperma.

Eindberen worden efficiënt ingezet. Dit is zichtbaar in de verhouding van het aantal geproduceerde en gebruikte spermadosissen per beer, zoals blijkt in figuur 9. Bij de stamboek eindberen en hybride eindberen werden op jaarbasis gemiddeld 1.289 en 1.284 dosissen geproduceerd, tegenover 1.186 en 1.268 gebruikte dosissen. Dit is een benuttingsgraad van respectievelijk 92% en 98,8%.



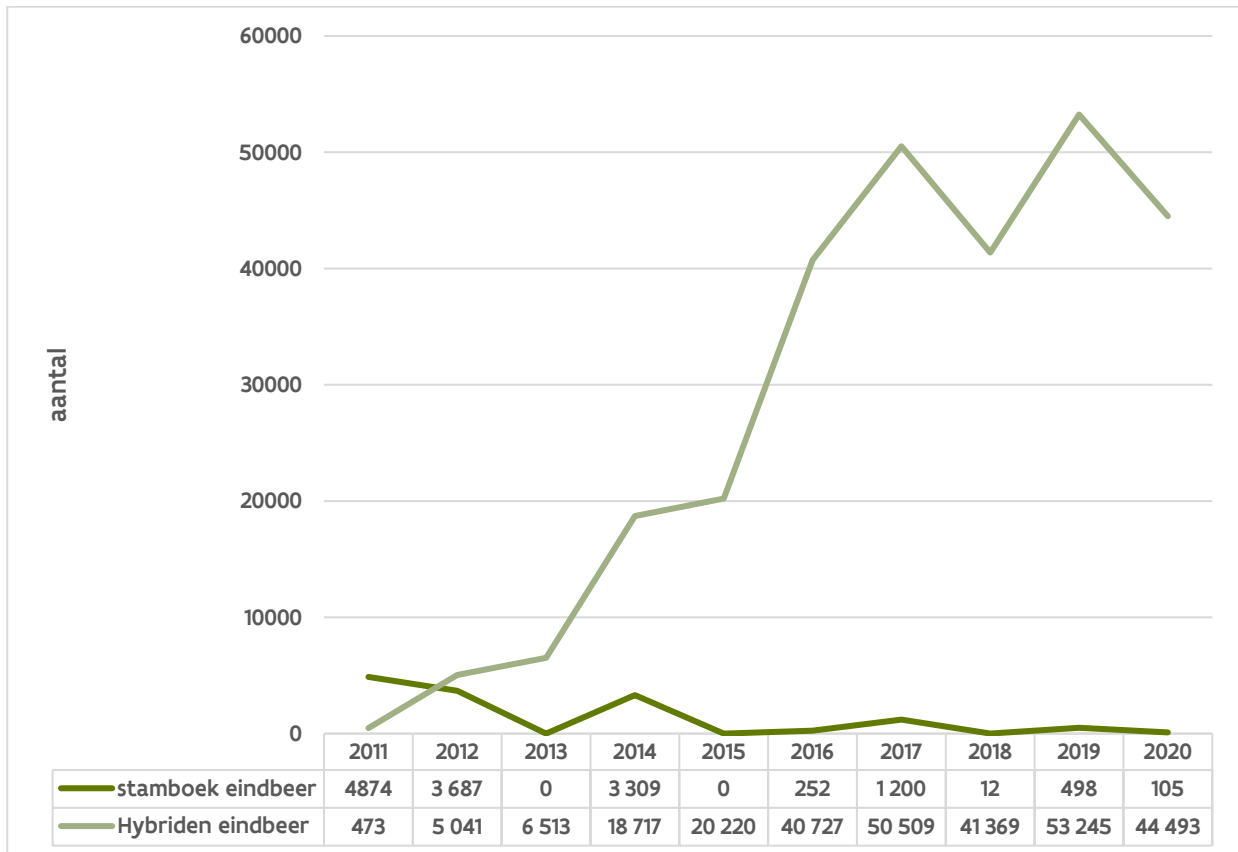
Figuur 9. Aantal geproduceerde en gebruikte dosissen sperma per eindbeer stamboek en eindbeer hybride



4.2.2 Aankoop buitenland

In 2020 hebben de centra 44.598 dosissen sperma van eindberen aangekocht in het buitenland. Dat is een daling van 9.145 dosissen ten opzichte van 2019. De afname situeert zich vooral bij de dosissen van Duitse Piétrain-beren, Topigs- en PIC-sperma.

Het overzicht van het aantal aangekochte dosissen sperma van eindberen is weergegeven in figuur 10.



Figuur 10. Overzicht van dosissen in het buitenland aangekocht sperma van eindberen in de periode 2011 tot 2020

4.2.3 Verkoop en gebruik op eigen bedrijf

In tabel 5 is de evolutie van het gebruik van P-sperma van raszuivere donorberen die ingeschreven zijn in een Piétrain stamboek, net als in 4.2.1., voor 2017, 2018, 2019 en 2020 vergeleken met het globale gebruik van sperma van eindberen. Het percentage gebruikt sperma ten opzichte van geproduceerd sperma is voor de verschillende types P-beren nagenoeg hetzelfde. De verhoudingen en de vaststellingen die gemaakt zijn voor de productie zijn hierdoor ook van toepassing voor het gebruik.

Jaartal Gebruik dosissen	2017		2018		2019		2020	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
P BE	993.390	48,1	831.294	40,8	672 389	35,8	643 180	32,9
P FR	222.669	10,8	146.656	7,2	174 003	9,3	220 691	11,3
P DE	214.990	10,4	237.277	11,6	224 138	11,9	233 585	11,9
P NL	343.283	16,6	380.993	18,7	351 238	18,7	296 329	15,1
P alle	1.774.332	85,9	1.596.220	78,4	1 421 768	75,7	1 393 785	71,2
Eindberen	2.065.840	100,0	2.036.719	100,0	1 877 171	100,0	1 956 697	100,0

Tabel 5: Evolutie van aantal en aandeel gebruikte dosissen P-sperma tov eindberen sperma

4.3 RESULTATEN OVER DE ZEUGENLIJNBEREN

4.3.1 Productie

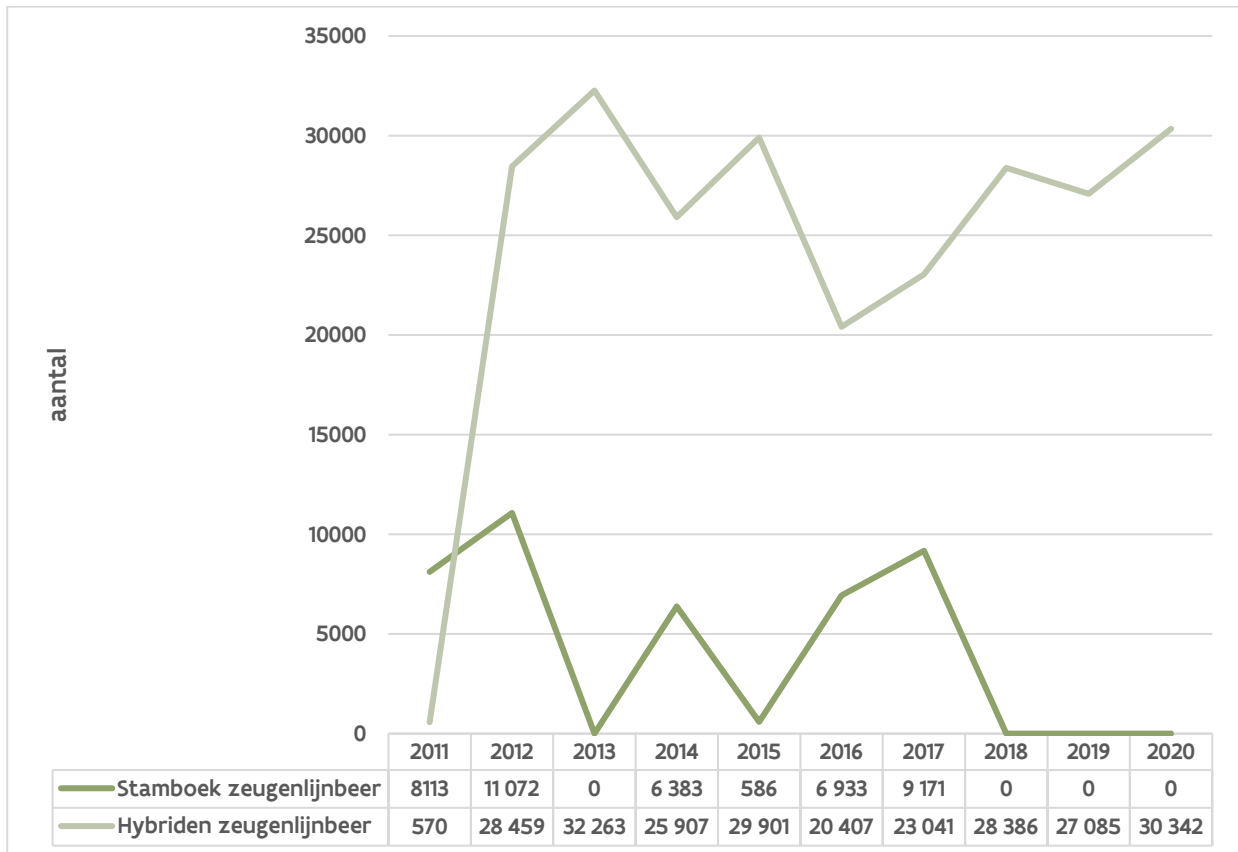
Onder 3.2. werd al vermeld dat het aantal zeugenlijnberen stamboek in 2020 gedaald is van 56 naar 48, en dat het aantal hybride zeugenlijnberen is gestegen van 51 in 2019 naar 57 in 2020. Het gaat hierbij om een globale daling van het aantal zeugenlijnberen met 1,9%. Het aantal geproduceerde dosissen zeugenlijnsperma is daarentegen toegenomen, namelijk van 64.807 in 2019 naar 69.812 in 2020, of +7,7%. Deze toename is volledig toe te schrijven aan de zeugenlijnberen hybride. Ze produceerden 45.564 dosissen, dat zijn 15.373 dosissen meer dan in 2019 wat overeenkomt met een toename van 50%. De spermproductie bij stamboek zeugenlijnberen daalde van 34.616 dosissen naar 24.248 dosissen, een afname van 10.368 dosissen of 30%.

De evolutie van 2015 tot 2020 van het aantal geproduceerde dosissen zeugenlijnsperma afkomstig van respectievelijk stamboek en hybride zeugenlijnberen is weergegeven in figuur 11.

4.3.2 Aankoop buitenland

Uit analyse van de cijfers blijkt dat de aankoop van dosissen sperma van hybride zeugenlijnberen een stijging liet optekenen van 27.085 in 2019 naar 30.342 in 2020.

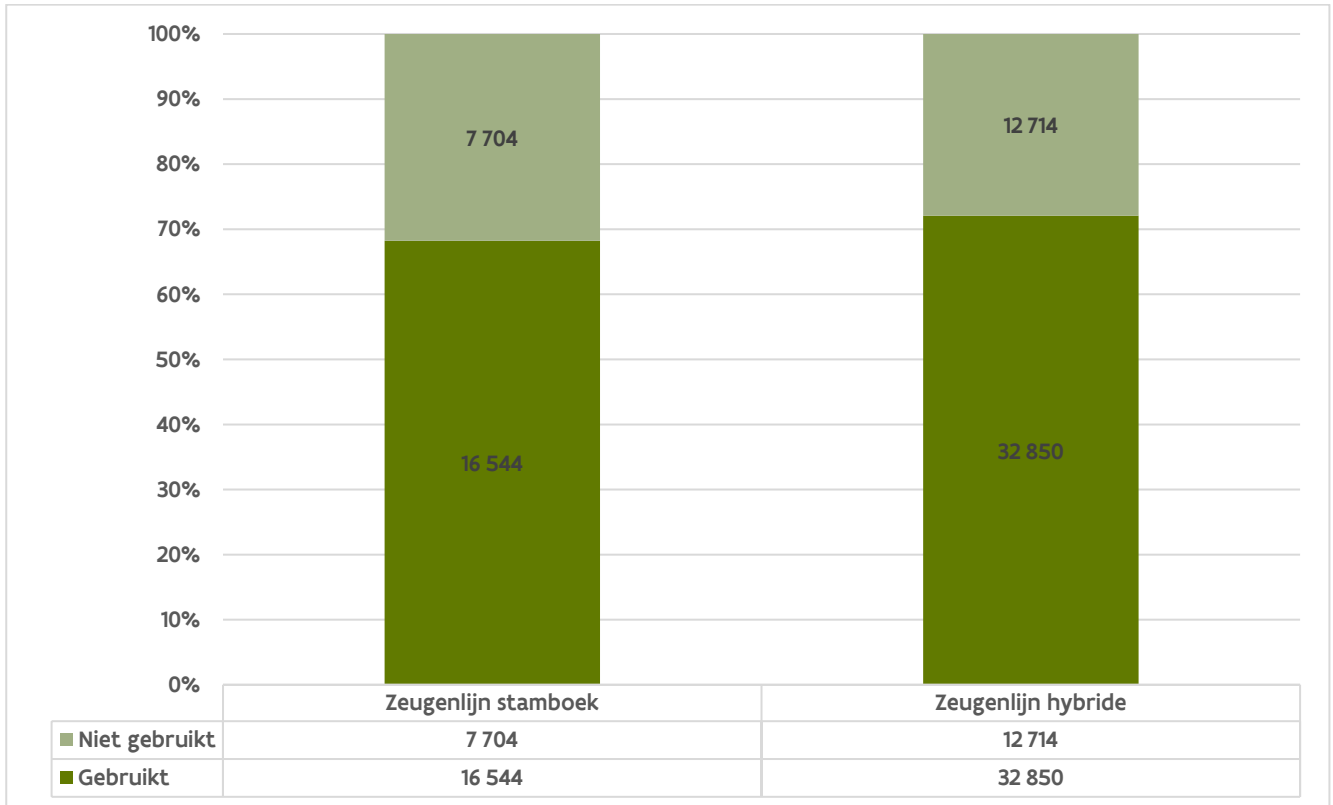
Het werden geen dosissen sperma van stamboek zeugenlijnberen aangekocht in 2020. Het overzicht van het aantal aangekochte dosissen per berengroep is weergegeven in figuur 12.



Figuur 12. Evolutie van de aangekochte dosissen in het buitenland van 2011 tot 2020 van zeugenlijnberen stamboek en hybride

4.3.3 Verkoop en gebruik op eigen bedrijf

Er is een verschil tussen het percentage effectief gebruikt sperma van zeugenlijnberen stamboek ten opzichte van zeugenlijnberen hybride. Dit wordt geïllustreerd in figuur 13. Bij de zeugenlijnberen stamboek en de hybride zeugenlijnberen worden respectievelijk 68,2% en 72,1% van de geproduceerde dosissen gebruikt. Vorig jaar bedroegen de benuttingspercentages voor deze groepen zeugenlijnberen respectievelijk 67,5% en 69,2%.

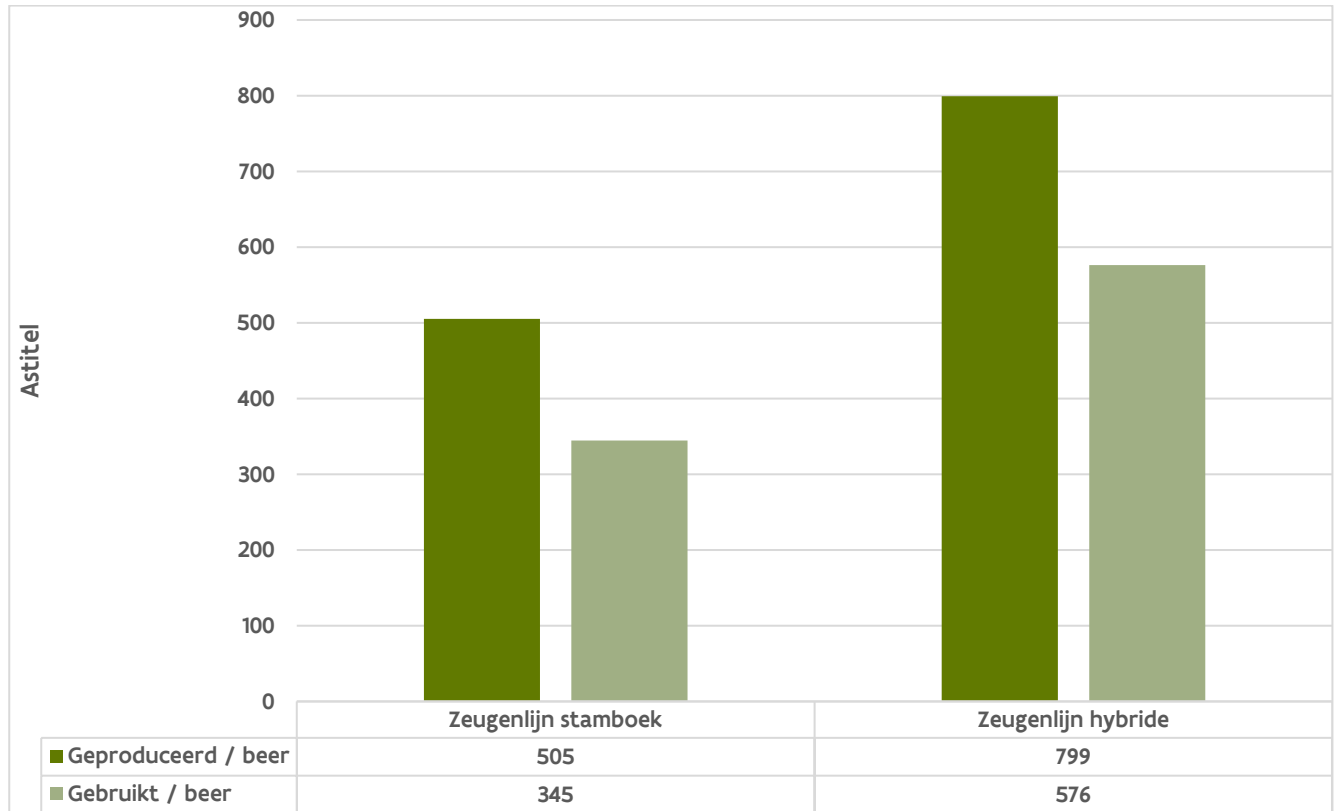


Figuur 13. Overzicht van effectief gebruik van sperma van zeugenlijnberen stamboek/hybride

Het aantal geproduceerde dosissen per hybride zeugenlijnbeer is na de sterke daling van vorig jaar opnieuw gestegen van 592 in 2019 naar 799 in 2020. De productie van het gemiddelde aantal dosissen per stamboek zeugenlijnbeer is gedaald van 618 in 2019 naar 505 in 2020.

Bij de zeugenlijn werden gemiddeld 345 dosissen gebruikt per stamboekbeer en 576 dosissen per hybride beer. In 2019 werden gemiddeld 417 en 410 dosissen per zeugenlijnbeer stamboek of hybride gebruikt.

Het gemiddeld aantal geproduceerde en gebruikte dosissen per zeugenlijnbeer stamboek en hybride in 2020 is weergegeven in figuur 14.



Figuur 14. Overzicht van het gemiddeld aantal dosissen geproduceerd en gebruikt sperma per zeugenlijn beer

5 BELANG VAN SPERMACENTRA VOOR DE VLAAMSE VARKENSHOUDERIJ

De impact van de spermacentra op de Vlaamse varkenshouderij kan worden ingeschat door de hierboven vermelde resultaten te koppelen aan de statistische gegevens die voor Vlaanderen ingezameld worden via de FOD Economie en die worden gepubliceerd op de website van Statbel.

<https://statbel.fgov.be/nl/themas/landbouw-visserij/land-en-tuinbouwbedrijven#figures>

Voor dit rapport zijn de resultaten gebruikt van 2020 zoals gepubliceerd op de website van Statbel. Hiervoor worden de gegevens van Sanitel gebruikt, in combinatie met de gegevens van de landbouwenquête in november 2020.

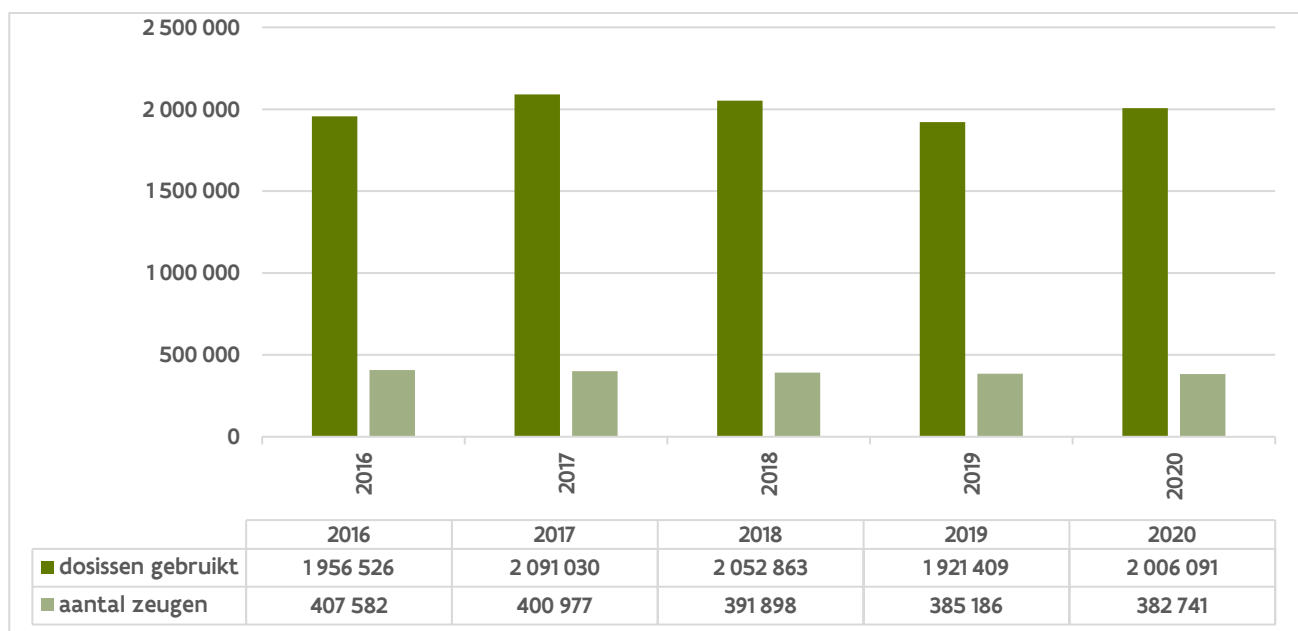
Volgens de resultaten van 2020, waren er in het Vlaams Gewest 382.741 zeugen aanwezig. Dat is 2.445 of 0,6% minder dan het aantal zeugen in 2019 volgens de gegevens van Statbel.

Figuur 15 geeft het aantal gebruikte dosissen weer ten opzichte van het totaal aantal zeugen in Vlaanderen.

Het aantal gebruikte dosissen wordt gedefinieerd als de som van:

- ▶ de dosissen verkocht in het binnenland;
- ▶ de dosissen gebruikt op het eigen bedrijf;
- ▶ de dosissen aangekocht in het buitenland.

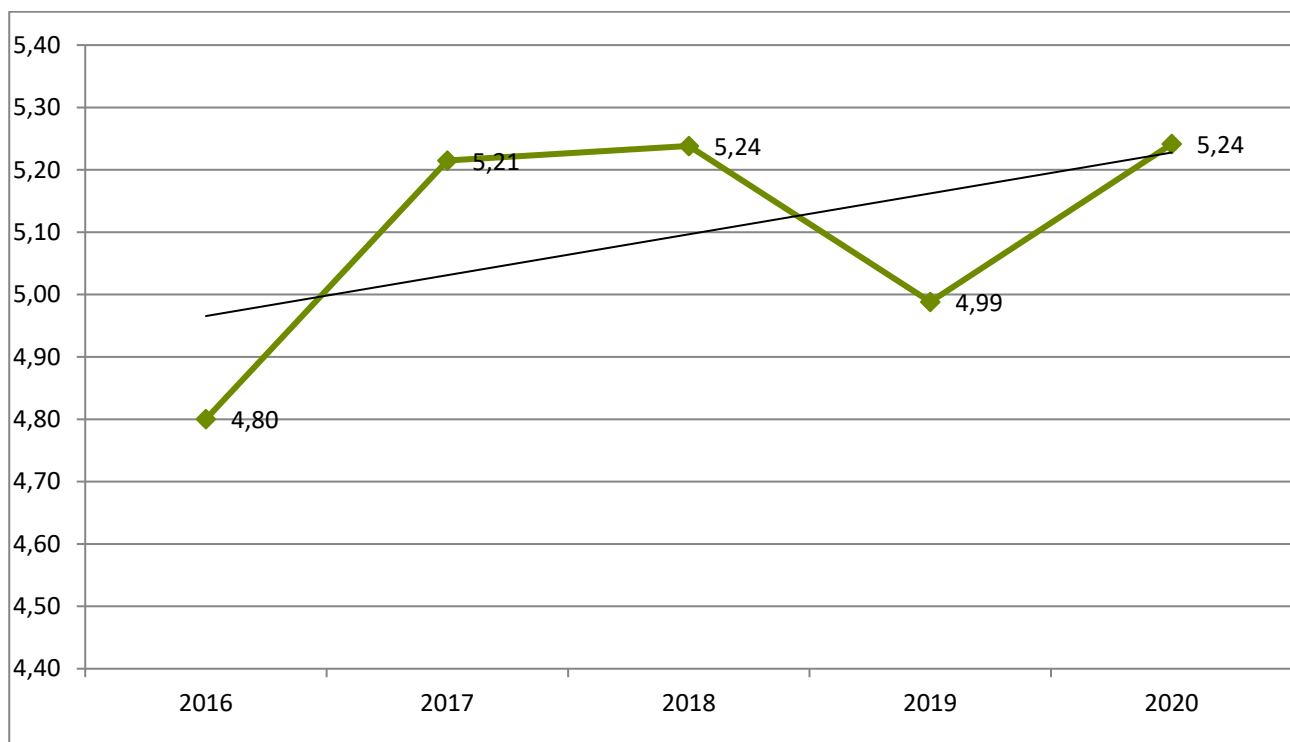
Het betreft dus de dosissen die bedoeld zijn om zeugen van Vlaamse varkensbedrijven te insemineren.



Figuur 15. Evolutie van het aantal dosissen gebruikt sperma van 2016 tot 2020 in vergelijking met het aantal zeugen

Terwijl het aantal zeugen volgens de cijfers van Statbel in 2020 met 0,6% is gedaald, vertoont het aantal gebruikte spermadosissen een stijging met 4,4%. Het gemiddelde aantal 'gebruikte' dosissen per zeug per jaar bedraagt in 2020 5,24 terwijl dit in 2019 nog 4,99 bedroeg.

De grafiek over het gemiddelde aantal gebruikte dosissen per zeug per jaar is voor de periode 2016–2020 weergegeven in grafiek 16.



Figuur 16. Evolutie van de verhouding van het aantal dosissen sperma gebruikt per zeug per jaar in Vlaanderen

Rekening houdend met enkele foktechnische kengetallen, kan berekend worden hoeveel procent van de zeugen geïnsemineerd wordt met sperma afkomstig van een erkend spermacentrum. Er wordt hiervoor rekening gehouden met: het aantal zeugen volgens Statbel, een worpindex van 2,3 per zeug/jaar, een herdekkingspercentage van 12% en 2 inseminaties per bronst.

Uit de theoretische berekening kan worden afgeleid dat in 2020 104,7% van de zeugen in Vlaanderen werd geïnsemineerd met sperma afkomstig van een erkend spermacentrum. Deze schatting is op haar beurt gebaseerd op een schatting van het aantal geïnsemineerde zeugen, en op geschatte parameters in verband met vruchtbaarheid. Wellicht verklaart dit de schommelingen van dit percentage.

Wellicht bevatten de cijfers m.b.t. de dosissen die door de centra werden verkocht in het binnenland, dosissen die werden aangekocht in het buitenland. Hierdoor worden de in het buitenland aangekochte dosissen tweemaal in rekening gebracht bij de berekening van het aantal gebruikte dosissen. Bijgevolg ligt het aantal gebruikte dosissen in de praktijk vermoedelijk lager. Er wordt onderzocht of deze gegevens vanaf 2021 kunnen worden opgesplitst in het activiteitenverslag aangeleverd door de centra.

6 ROL VAN HET DEPARTEMENT LANDBOUW EN VISSERIJ

De Vlaamse overheid steunt de varkenssector door:

- ▶ een vereniging te erkennen die het stamboek van raszuivere fokvarkens en een register van hybride fokvarkens bijhoudt, met name vzw Vlaamse Piétrain Fokkerij (VPF), en anderzijds een onderneming die een register van hybride fokvarkens bijhoudt, met name RA-SE Genetics NV;
- ▶ erop toe te zien dat de erkende organisaties het fokprogramma correct uitvoeren;
- ▶ subsidies te geven om het stamboek op te stellen en bij te houden, voor het prestatieonderzoek van stamboekberen in de selectiemesterijen en om hun fokwaardeschatting te berekenen. In de selectiemesterij worden de beren via afstammelingen getest op voederconversie, karkaskwaliteit, groeisnelheid en kraamstakkenmerken en krijgen ze een fokwaardeschatting. De resultaten van het selectiemesterijonderzoek worden om de twee maanden gepubliceerd op de website <http://www.vlaamsepietrainfokkerij.be> en via de landbouwpers.

Het Departement Landbouw en Visserij volgt de correcte werking op van de erkende spermacentra. In 2020 werden 17 erkende centra bezocht. Sinds 2014 worden de centra opgevolgd op basis van een risico-analyse, waarbij rekening wordt gehouden met het resultaat van de opvolging van de centra de voorbije 3 jaar.

Daarbij voert het departement de volgende controles uit:

- ▶ bij de beren:
 - > aanwezigheid van het zoötechnisch certificaat en overeenstemming met de identificatie in het oor;
 - > toelating tot de voortplanting, fokwaardeschatting en ander prestatieonderzoek, zoals de bedrijfsprestatietoets (BPT);
- ▶ bij de opgeslagen dosissen sperma:
 - > de vermeldingen op het etiket, met name de correcte identificatie van het spermacentrum en de donorbeer alsook de winningsdatum.
 - > het bijhouden van een register met de datum van spermawinning, de identiteit van de donor en het aantal geproduceerde dosissen van elke spermawinning alsook een lijst over de verzending van sperma met vermelding van de datum van verzending en per donor het aantal en de ontvanger.

De centra worden erkend op basis van het Fokkerijbesluit van 17 mei 2019. Vanaf 1 november 2018 is de Fokkerijverordening (EU) 2016/1012 van toepassing. Deze verordening bevat niet alleen bepalingen over de goedkeuring van fokprogramma's voor raszuivere fokvarkens (stamboek) en hybride fokvarkens (fokregister), maar ook over de uitbreiding van het geografisch gebied naar een andere EU-lidstaat of, op Belgisch niveau, een ander Gewest.

Centra die door het FAVV erkend zijn voor de intracommunautaire handel in varkenssperma, mogen zoötechnische certificaten afleveren voor varkenssperma op voorwaarde dat de stamboekvereniging of fokkerijgroepering die het stamboek of fokregister bijhoudt waarin het donordier is ingeschreven of geregistreerd dit toestaat.

het aantal gebruikte dosissen. Het aantal gebruikte dosissen wordt hier berekend als de som van het aantal dosissen verkocht in het binnenland, gebruikt op eigen bedrijf en aangekocht in het buitenland. Terwijl het aantal zeugen volgens de cijfers van Statbel in 2020 met 0,6% is gedaald, vertoont het aantal gebruikte spermadosissen een stijging met 4,4%. Het gemiddelde aantal ‘gebruikte’ dosissen per zeug per jaar bedraagt in 2020 5,24, net zoals in 2018, terwijl dit in 2019 nog 4,99 bedroeg.

Het Departement Landbouw en Visserij voert onaangekondigde controles uit op de correcte identificatie van dosissen sperma door de centra, de beschikbaarheid van zoötechnische certificaten voor alle aanwezige donorberen op de centra alsook het bijhouden van registers voor de winning en verzending van sperma door de centra. Deze controle blijft noodzakelijk.






De uitbaters van de spermacentra leveren aanzienlijke inspanningen om donorberen met de gewenste genetische eigenschappen aan te kopen. De in Vlaanderen erkende fokkersvereniging die het stamboek van fokvarkens bijhoudt, verzamelt gegevens over die eigenschappen bij de aangesloten fokbedrijven en stelt ze op haar website ter beschikking van de varkenshouders.

In 2017 werd bij het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) vergelijkend prestatieonderzoek opgestart bij nakomelingen van donorberen in de wincentra. Bij dat onderzoek worden donorberen van meerdere fokkerijorganisaties getest op hun prestaties in de kraamstal en de vleesvarkensstal. De resultaten werden vanaf 2018 gepubliceerd. Op <https://testwerking.ilvo.be> kunnen varkenshouders de prestaties vergelijken van de nakomelingen van verschillende eindberen van verschillende KI-centra op een aantal kraamstalparameters, karkasresultaten, voederconversie- en groeieresultaten. Op die manier vormen de fokbedrijven, de wincentra en de organisatoren van prestatieonderzoek een essentiële schakel voor de productie van vleesvarkens met de gewenste kwaliteit.



BIJLAGEN

GEOGRAFISCHE SPREIDING VAN DE ERKENDE WIN- EN OPSLAGCENTRA VAN VARKENSSPERMA

-  Oost-Vlaanderen
-  West-Vlaanderen
-  Antwerpen
-  Limburg
-  Vlaams-Brabant



FIGURENLIJST

Figuur 1. Evolutie van het aantal beren vanaf 2015 tot 2020	4
Figuur 2. Verdeling van de beren (eindbeer en zeugenlijnbeer) volgens stamboek en fokregister (hybride)	4
Figuur 3. Evolutie aantal eindberen stamboek en hybride van 2015 tot 2020	5
Figuur 4. Evolutie van het aantal Piétrain beren ingeschreven in een Belgisch, Frans, Duits of Nederlands stamboek en het aantal Duroc-beren in de periode 2017 tot en met 2020	6
Figuur 5. Evolutie van het aantal zeugenlijnberen stamboek en hybride van 2015 tot 2020	7
Figuur 6. Evolutie van het gemiddeld aantal dosissen geproduceerd per beer sinds 2015	9
Figuur 7. Evolutie aangekochte dosissen sperma uit het buitenland van 2015 tot 2020	10
Figuur 8. Overzicht van dosissen geproduceerd en gebruikt sperma sinds 2015	11
Figuur 9. Aantal geproduceerde en gebruikte dosissen sperma per eindbeer stamboek en eindbeer hybride	13
Figuur 10. Overzicht van dosissen in het buitenland aangekocht sperma van eindberen in de periode 2011 tot 2020	14
Figuur 11. Verloop van de jaarlijkse spermaproductie bij stamboek en hybride zeugenlijnberen van 2015 tot 2020	16
Figuur 12. Evolutie van de aangekochte dosissen in het buitenland van 2011 tot 2020 van zeugenlijnberen stamboek en hybride	17
Figuur 13. Overzicht van effectief gebruik van sperma van zeugenlijnberen stamboek/hybride	18
Figuur 14. Overzicht van het gemiddeld aantal dosissen geproduceerd en gebruikt sperma per zeugenlijn beer	19
Figuur 15. Evolutie van het aantal dosissen gebruikt sperma van 2016 tot 2020 in vergelijking met het aantal zeugen	20
Figuur 16. Evolutie van de verhouding van het aantal dosissen sperma gebruikt per zeug per jaar in Vlaanderen	21

TABELLENLIJST

Tabel 1: Aantal en procentuele verdeling van de actieve wincentra en beren per provincie	2
Tabel 2: Gemiddeld aantal beren en procentuele verdeling volgens capaciteit van het centrum	3
Tabel 3: Overzicht van de productie, verkoop, eigen gebruik en aankoop uit het buitenland (aantal dosissen)	8
Tabel 4: Evolutie van aantal en aandeel geproduceerde dosissen P-sperma tov eindberen sperma	12
Tabel 5: Evolutie van aantal en aandeel gebruikte dosissen P-sperma tov eindberen sperma	15

